

Regioportret

Regio Zuid-West

De regio Zeeland kenmerkt zich door een relatief kleine bevolking en een grote aanwezigheid van industrie. De industrieën in de regio zijn divers en sterk rondom de wind op zee-sector, procesindustrie en de groene waterstofeconomie. De regio staat tevens bekend om het havengebied van 'North Sea Port', welke een belangrijke economische motor is voor de Vlaams-Nederlandse Schelde-Deltaregio. Gezamenlijk resulteren deze sectoren in circa 100.000 banen in de regio. Daarnaast kenmerkt de regio Zuid-West zich door haar positie als grensgebied, wat mogelijkheden biedt tot economische samenwerking met de Belgische havens.

De Transitieopgave in Zuid-West

Hoewel Zeeland slechts 2% van de Nederlandse bevolking telt, is de regio tegelijkertijd verantwoordelijk voor ongeveer een derde van de Nederlandse CO₂-uitstoot. Tevens is de regio de grootste afnemer van grijze waterstof in de Benelux. De regio staat dan ook voor een grote transitieopgave om de aanwezige industrie te verduurzamen en heeft als ambitie om in 2050 klimaatneutraal en circulair te zijn. Groene waterstof, elektrificatie, kernenergie, hergebruik van restwarmte en circulaire oplossingen zijn routes die door de regio zijn gekozen om dit doel te bereiken. De **Regionale Energiestrategie (RES)** van Zeeland richt zich op het behalen van de verduurzamingsambities, waarvoor wordt gewerkt aan een slim, decentraal en integraal energiesysteem.

Het verduurzamen van de industrie zal leiden tot nieuwe banen, maar zal er ook voor zorgen dat bestaande banen veranderen en verdwijnen. Tegelijkertijd heeft Zeeland, net als andere Nederlandse regio's, te maken met enorme technische arbeidsmarktcraptes. Het tijdig anticiperen op veranderende beroepseisen en toenemende arbeidsmarktcraptes is noodzakelijk voor het realiseren van de gestelde ambities. De hoeveelheid aan (industriële) samenwerkingsverbanden en cross-sectorale netwerken laat zien dat de regio de urgentie en noodzaak voelt om het arbeidsmarkt vraagstuk rondom de energietransitie op te lossen.

Hoe wordt **samenhang en samenwerking** gerealiseerd

GroenvermogenNL heeft met haar vier regionale liaisons in Zeeland een belangrijke taak om bij het organiseren van waterstofprojecten rekening te houden met de **samenhang tussen activiteiten**. In de regionale roadmap wordt tevens aangegeven dat de uitvoering hiervan in samenhang gebeurt met andere programma's en samenwerkingsverbanden, waaronder de RES en nationale en Europese programma's zoals AiNed, Opschaling PPS Beroepsonderwijs, LLO-Katalysator en het Just Transition Fund. De human capital agenda voor de energietransitie in Zeeland wordt onder andere ontwikkeld met financiering vanuit GroenvermogenNL, Stichting Zeeuws Publiek Belang en Regiodeal Zeeland. Over het algemeen worden **financieringsmiddelen** goed benut en gevonden. Een project is erin geslaagd om JTF- en GVNL-middelen te combineren.

Op het gebied van scholing richt Zeeland zich op het coördineren van het ontwikkelen van de benodigde vaardigheden en expertise op alle opleidingsniveaus. Dit betekent **coördinatie** tussen het basisonderwijs, middelbaar onderwijs en mbo-, hbo- en wo-niveau. Zo werken onderwijsinstellingen zoals HZ University of Applied Sciences, Scalda en University College Roosevelt (UCR) samen om onderwijs en onderzoeksprogramma's in samenhang te organiseren. Ze delen onderling (en met bedrijven) bijvoorbeeld **kennisinfrastructuur** en **onderzoeksfaciliteiten**. Inhoudelijke samenwerking voor gecoördineerde scholing rondom de energietransitie komt tot uiting via verschillende wegen (Zie [RES Zeeland](#)):

- Het mbo, hbo en wo werken samen aan nieuwe opleidingen, leven lang ontwikkelen en praktijkgericht onderzoek rondom de energietransitie.
- Het mbo en het hbo hebben samen de Energy Campus opgezet: Dit is een samenwerking tussen Scalda, HZ University of Applied Science en de Zeeuwse innovatiehub Dockwise. (zie ook 'succesverhalen')
- Het Delta Climate Center en Campus Zeeland heeft de energietransitie als een van de kernthema's.
- In het Joint Research Center Zeeland werken studenten en onderzoekers van verschillende opleidingen samen met de praktijk aan de nodige oplossingen.

Zeeland laat duidelijk weten dat er **samenwerking** nodig is tussen Zeeuwse bedrijven, onderwijsinstellingen en overheden om in de provincie een toekomstbestendige arbeidsmarkt te kunnen realiseren. Dit is onder meer beschreven in het '**Aanvalsplan arbeidsmarkt**', waar de krachten gebundeld worden om vacatures te kunnen opvullen. De aanpak gaat uit van de **vraag van werkgevers** en is opgesteld a.d.h.v. drie pijlers:

1. Iedereen doet mee: Zeeuwen voor Zeeuwse vacatures
2. Samen de schouders eronder: werkenden zo goed mogelijk inzetten
3. Marketing: niet-Zeeuwen voor Zeeuwse vacatures

Tot slot heeft Zeeland op het gebied van **kennisdeling** via HR-Netwerk Zeeland een breed cross-sectoraal netwerk opgezet voor HR-professionals die zich bezighouden met de Zeeuwse Arbeidsmarkt. Het netwerk is gericht op het delen van kennis en het bundelen van krachten om een bijdrage te leveren aan het oplossen van Zeeuwse arbeidsmarkt vraagstukken. Ook vanuit het kennis- en innovatienetwerk Platform Energy Port Zeeland (PEPZ), waarin 340 Zeeuwse bedrijven aangesloten zijn, wordt kennis over de energietransitie gedeeld en een learning community opgezet om samen te werken, leren en innoveren.

NEW WAVES

Actoren en consortia

Industriële partijen zoals Dow, Yara en Zeeland Refinery zijn grote economische dragers in de regio Zeeland, maar vallen tegelijkertijd onder de grootste uitstoters. Deze en diverse andere energie- en grondstof-intensieve bedrijven in de Schelde-Deltaregio hebben zich samen met kennisinstellingen en regionale overheden verenigd in het samenwerkingsverband Smart Delta Resources. In het samenwerkingsverband zitten drie van de top 10 CO₂-uitstoters van Nederland. Gezamenlijk werken deze partijen aan een competitieve, klimaat neutrale en circulaire industrie in de regio in 2050.

Succesverhalen in beeld

Smart Delta Resources (SDR) is een publiek-privaat samenwerkingsverband in de Schelde-Deltaregio, met een focus op duurzame industrie en energietransitie. Het verbindt grote industriebedrijven zoals Dow, Yara, en Zeeland Refinery met overheden en kennisinstellingen in zowel Nederland als Vlaanderen. SDR richt zich op het realiseren van CO₂-reductie, met als doelstelling 3,9 Mton te besparen tegen 2026 en 5,6 Mton tegen 2030.

Samenhangende aanpak SDR

De samenhangende aanpak richt zich inhoudelijk op het uitzetten van thema-gebaseerde programma's. Zo heeft de SDR-programma's rondom de waterstoftransitie, CCS, elektrificatie en circulariteit. De inhoudelijke focus versterkt de samenwerking met industriële partners. Op het gebied van Human Capital werkt SDR samen met onderwijsinstellingen zoals HZ University of Applied Sciences en Scalda om de curricula te ontwikkelen die aansluiten bij de industriële behoeften. De coördinatie tussen onderwijs en industrie loopt hierbij via het persoonlijke netwerk van SDR waardoor er sprake is van korte lijntjes. Ook de ligging in de grensregio Nederland-Vlaanderen maakt grensoverschrijdende samenwerking een kernonderdeel van de aanpak. Dit verbindt industrieën en onderwijsinstellingen over landsgrenzen heen, met name binnen het North Sea Port-cluster.

Landelijke programma's/ samenhangende financiering:

De aanpak van SDR op het gebied van financiering combineert publieke en private middelen en benut strategisch nationale en Europese subsidieprogramma's. JTF is het één van de belangrijkste instrumenten voor Zeeland waarbij er 60 miljoen euro beschikbaar is voor CO₂-reducerende projecten, innovatie en human capital programma's. Daarnaast is GroenvermogenNL een belangrijk financieringsprogramma. SDR maakt verder gebruik van subsidies vanuit de provincie Zeeland en vanuit het ministerie van EZ. Ook ontvangt SDR Private bijdragen van aangesloten industriebedrijven, zoals Dow, Yara, en Zeeland Refinery.

SDR vervult bij deze financieringsinstrumenten een faciliterende rol door bedrijven te begeleiden bij het indienen van aanvragen. SDR helpt bedrijven dus door het aanbod van financieringsmogelijkheden en de regionale industriële behoeften aan elkaar te koppelen. Dit maakt programma's concreter en toegankelijker voor bedrijven, vooral in het huidige complexe financieringslandschap waar veel regelingen bestaan.

Conclusies SDR:

SDR slaagt erin inhoudelijke ambities en financiering met elkaar te verbinden door:

1. **Duidelijke inhoudelijke Focus:** Focus op vijf inhoudelijke thema's (waterstof, CCS, elektrificatie, circulariteit, en restwarmte).
2. **Netwerk als katalysator:** Door intensieve samenwerking met industrie, overheden en onderwijs wordt een breed draagvlak gecreëerd voor financieringsaanvragen.
3. **Faciliterende rol:** Het verbinden van projecten aan financieringsbronnen via een structuur van klankbordgroepen en thema-specifieke samenwerking.

Andere interessante casusses betreffen de Energy Campus Zeeland en Stichting Delta Climate Center.

Wat zijn **knelpunten** bij het realiseren van een samenhangende aanpak?

De verschillende samenwerkingsverbanden (zoals SDR) hebben vooral een economisch gedreven startpunt vanuit de industrie, human capital wordt hier wel bij betrokken maar heeft geen centrale rol.

Er wordt vaak naar het onderwijs gekeken voor de uitvoering van human capital activiteiten. Zeeland heeft echter een beperkt aantal onderwijsinstellingen dat technische en transitiegerichte opleidingen aanbiedt. Dit zijn Scalda (MBO), HZ University of Applied Sciences (HBO) en de University College Roosevelt (WO). Doordat er relatief weinig en vooral kleine onderwijsinstellingen aanwezig zijn in de regio is er beperkt uitvoeringskracht binnen het onderwijs.

De regionale liaisons en coördinatoren van samenwerkingsverbanden realiseren **samenhang in projecten binnen specifieke thema's**. Thema-overstijgende samenhang wordt vooralsnog niet/beperkt gerealiseerd.

De regionale liaisons hebben een trekkende rol in de regio, maar hebben beperkt ruimte en middelen voor een samenhangende aanpak. Ze werken op projectbasis wat betekent dat zij duidelijke doelen en begrotingen hebben. Dit laat weinig ruimte over voor coördinatie en samenwerking met zaken die niet direct binnen de scope van een project vallen.

Financieringsprogramma's zijn niet goed op elkaar afgestemd. Ook als de voorwaarden van regelingen wel op elkaar aansluiten, lopen de tijdslijnen van openstellingen veelal niet synchroon. Ook als een project er wel in slaagt om middelen te combineren, kunnen liquiditeitsproblemen ontstaan doordat middelen niet op tijd beschikbaar zijn. Bij het project waar JTF- en GVNL-middelen werden gecombineerd heeft de onderwijsinstelling zelf de kosten moeten dekken uit algemene reserves.

Diverse financieringsbronnen (bijv. NWO) zijn niet of slechts beperkt toegankelijk voor het MBO. Zeker in een regio waar weinig HBO en WO aanwezig is wordt dit als knelpunt ervaren.

Witte vlekken in de samenhangende aanpak & Suggesties vanuit de regio

Er is op dit moment geen centraal project, programma of bureau dat probeert een samenhangende aanpak te realiseren. Voor zover mogelijk wordt deze taak momenteel opgepakt door de regionale liaisons van GroenvermogenNL, maar zij zijn niet toegerust om deze taak volledig en op de lange termijn uit te voeren.

Er is relatief weinig regionale financiering in de regio. Wanneer er wel regionale regelingen worden opgesteld gaat dit vaak om kleinere budgetten (voorbeeld: Zeeland in Stroomversnelling).

Veel subsidies zijn gericht op onderzoek en niet op onderwijsontwikkeling. Dit maakt het lastig om veel arbeidsmarkt- en human capital-projecten in te passen in het instrumentarium. Een meer gevarieerd aanbod zou hierbij helpen.

Vanuit GroenvermogenNL zijn er middelen voor de liaisons om overzicht en samenhang te organiseren rondom het thema waterstof, maar dit is voor andere thema's niet beschikbaar.

Er is nog geen centrale human capital agenda voor de regio. Ook lijken de ROM's en arbeidsmarktregio's een beperkte rol te hebben t.a.v. de arbeidsmarktinzet voor de energietransitie.

Kansen en suggesties vanuit de regio voor een samenhangende aanpak

Meer **coördinatie en samenhang tussen financieringsprogramma's is wenselijk** om het combineren van middelen mogelijk te maken.

Door meer variatie aan te brengen in het financieringsinstrumentarium wordt het eenvoudiger om het 'totaalplaatje' te financieren, in plaats van losstaande onderdelen van onderwijs en de arbeidsmarkt.

Ontwikkel in triple helix verband een organisatievorm voor de toekomst waarbij één partij of samenwerkingsverband zich **eigenaar voelt** over het arbeidsmarkt vraagstuk en hier ook een coördinerende rol in neemt.

Organiseer vanuit de industrie een HCA en koppel de onderwijsinstellingen hieraan als partner.

Voor de ontwikkeling van onderwijsaanbod liggen de volgende beoogde en potentiële kansen:

- Ontwikkeling van nieuwe (hybride) opleidingen (o.a. 8 MBO- en 8 HBO-opleidingen)
- Ontwikkelen parttime onderwijsaanbod voor omscholing
- Regionaal Competence Centre om nodige competenties voor de energietransitie in kaart te brengen
- Living Labs en Energy Labs om jeugd en jongeren te inspireren.
- Ontwikkeling digitale vaardigheden
- Het curriculum kunnen aanpassen aan de behoeften van de industrie
- Aantrekken van talent buiten Zeeland, zeker gezien de regio grensoverschrijdend is.

Handige bronnen voor het realiseren van een samenhangende aanpak

[Regionale energiestrategie Zeeland](#)
[GVNL Roadmap Zuid-West](#)
[Aanvalsplan arbeidsmarkt](#)
[Smart Delta Resources](#): Publiek-privaat samenwerkingsverband Schelde-Deltaregio.
[Energy campus Zeeland](#): Publiek-privaat samenwerkingsverband gericht op het vergroten van maatschappelijke betrokkenheid bij de energietransitie.
[HR Netwerk Zeeland](#): Netwerk over de Zeeuwse arbeidsmarktkuitdagingen.